

'Utanförskap' döljer makt

"Utanförskap" används som kamouflage för att dölja hur vi över- och underordnar människor och grupper. "Utanförskap" blir ett maktmedel som döljer hur vi återskapar klass, funktionism, heterosexism, rasifiering, åldersism och andra maktordningar.

Hur utanförskap kamouflerar maktordningar

- **Individuell egenskap.** Utanförskap omvandlar klass och andra maktordningar till individuella egenskaper. Hen är utanför. Därför att hen ... På så sätt döljs det politiska. Möjligheten att ta gemensamma beslut om en annan fördelning av makt och resurser blockeras av föreställningen om individuella egenskaper.
- **Misslyckandet bekräftar och legitimerar ordningen.** Utanförskap framställs som ett misslyckande. Utanförskap är något olyckligt som händer i periferin. Därute. Den rådande ordningen normaliseras som det självklara. Så tragiskt det är ifall någon ramlar utanför. Maktordningen förvandlar därmed sig själv till lösningen. Engagemanget reduceras till att få in grupper och enskilda i vår ordning. In i samhället, arbetsmarknaden, bostadsområdet. Bli integrerad svensk.
- **Förtryck och våld ligger utanför ordningen.** Genom att underordning, fattigdom, våld, förtryck, flykt pekas ut som något som sker "utanför" uppfattas de inte som centrala delar av rådande ordning. Våld är det som sker därute utanför samhället, demokratin, västvärlden. Vårt ordnande, vårt fördelande skapar inte förtryck.
- **Tolerans.** De som är innanför kan vara ovilliga att släppa in de som knackar därute. Intolerans hindrar dem därute från att komma in i ordningen. Vi som är innanför behöver bli mer toleranta mot de som är utanför. Problemet är inte ordningen utan att några hindras från att komma in.
- **Välkomnande.** De som är innanför behöver därför bli snällare och mer välkomnande mot de som är annorlunda. Välkomnandet förvandlas till medel för att legitimera ordnandet som det normala. Välkomnandet gör oss till centrum.
- **Mångfald.** De som är utanför borde istället tillföra något till

”ordningen”. Ordlandet inkluderar dom andra. ”Vi” behöver ”dem”. Ordlandet behöver mångfald för att utvecklas. ”Vi” förvandlar sig till centrum i mångfalden. Mångfalden legitimerar ordningen. Den blir roligare. Den blir mer färgglad!

- **Rättigheter.** En liberal ordning behöver vara jämställd. Alla folk och individer ska få samma chans. Ingen ska diskrimineras för att de är ”annorlunda”. Diskriminering är irrationellt. Det skapar tröghet. Avskaffande av diskriminering gör maktordningen mäktigare.
- **Jättelika sfärer.** Ordningar får skepnaden av jättelika sfärer eller gigantiska lådor. Det skapar vidskepelsen att man kan vara innanför eller utanför. Maktordningars ständiga över- och underordnande kamoufleras av jättelika närmast statiska containrar, lådor eller sfärer. Alla är inuti eller utanför samhället, kapitalismen, marknaden, arbetsmarknaden och bostadsmarknaden.
- **Subjektiv upplevelse.** Utanförskap används ibland för att reducera maktordningar till den enskildes upplevelse av att vara utanför. Lösningen blir att stärka självförtroendet, få dem att känna sig innanför. Ge dem något att vara stolt över. De som upplever sig vara innanför behöver uppmuntra de där ute.

Per Herngren

2013-02-09, version 0.2

[Kurser med träning](#) i att ingripa vid ”utanförskap” och andra välvilliga makttekniker

Beröring bortom mångfald och

individualism

Otto: Beröring skapar skillnad, den delar upp mellan agenser, en sak berör en annan, en människa rör vid en annan, en hand möter en annan. Men den franske filosofen Maurice Merleau-Ponty menade att den gränsen inte kunde dras så klart som vi ofta tror; att en handlande person är subjekt och den passiva parten är objekt. Han menade att kombinationer kunde uppstå, som subjekt-objekt. Till exempel kan jag beröra min egen axel med min hand, och jag är då själv både den som rör och den som berörs.

Per: Jo, så är det ju. Varje sak min hand rör berör handen tillbaka. Vad är subjekt och vad är objekt? Varje beröring bryter antropocentrismens föreställning att människor är aktiva och skapande medan saker och ting skulle vara passiva. Beröring bryter dessutom solipsismen: att allt egentligen bara är min egen upplevelse.

Tillsammans med Maine de Biran funderar Paul Ricoeur hur vår sorg och glädje, vår smak, våra känslor, kommer ur beröringen, "its aptitude for feeling is revealed most characteristically in the sense of touch"(1).

Självvet skapar inte sig själv. Den andre, och det andra, är med och skapar självvet: "that selfhood implies its own "proper" otherness ... for which the flesh is the support"(2).

Mig som något annat

Därmed blir det möjligt att vända på fenomenologen Edmund Husserls föreställning om den andre som mig, en annan som är som mig själv. Istället är det jag själv som blir något annat. Vi är inte som varandra, vi är något annat än oss själva, vi är mer. Det tvingar oss att lämna identitet och likhet som förklaring till vem jag är och till vilka andra är.

Beröring ska här inte blandas ihop med individens upplevelse av världen, att känna på saker och ting. Här tar jag snarare upp hur beröring fastnar på det som berörs. Civil olydnad, ickevåld och queer gör saker märkliga. Märkbara. De gör märken. Beröring gör märken som sitter kvar.

Beröring leder oss på så sätt bort från traditionellt mångfaldstänkande: dom är

som dom är, låt dom vara som dom är. Beröring skapar ständigt nytt. Beröring mångfaldigar istället för att fångas i statisk mångfald där vi hålls åtskilda som åskådare till varandra.

15 november 2014

Texten är utkast för boken *Mode och motstånd* av Otto von Busch och Per Herngren (Korpen, 2016).

Fotnot

1. Paul Ricoeur, *Oneself as Another*, The University of Chicago Press, 1994, p 324.
 2. Paul Ricoeur, *Oneself as Another*, The University of Chicago Press, 1994, p 324.
-

Mångfald tränger jämlikhet: Sara Ahmed

Mångfald används ibland för att förpassa jämlikhet till det som gjordes förr, till något som uppfattas gammalt. Det visar queerfeministen Sara Ahmeds forskning om mångfaldsarbete i olika organisationer.

Rättighetsarbete och mångfaldsarbete kan användas för att engagera medlemmar i något som inte hotar organisationens maktordning. Rättigheter och mångfald omvandlas till flykt från radikal förändring.

Genom att engagemanget kopplas till [samtidsslaveri](#) (tvånget att vara aktuell) kan det tränga undan och ersätta en mer omvälvande kamp. Rättvis fördelning av makt och resurser ses som förlegat. Rättigheter däremot känns fräscht och realistiskt att genomföra.

"Equity work" is understood here as dated and as alienated from the core business ..., as out-of-time and out-of-kilter. The appeal of diversity might not simply be that it is a new word but that it shares an emphasis on the new". (Sara Ahmed s 63)

Ifall en organisation verkligen vill förändring behöver den ta sig ur samtidsslaveri, befria sig från tvånget att vara aktuell. Den behöver också ha fokus på makt. Hur jämlikhet ska kunna tränga undan över- och underordning. Hur rättvisa ska få ersätta rätten att exploatera andra.

Per Herngren

2013 12 06, version 0.1

[Texter om Sara Ahmed](#) av Per Herngren.

Referens

Sara Ahmed, *On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life*, London: Duke University Press, 2012.

Per Herngren, [Samtidsslaveri: hur aktivism hindrar politisk förändring](#), 2013.